

Fie Hooijkaas als jonge verpleegster (omstreeks 1930) en als oudere Inspecteur verpleegkunde in 1965 (terwijl zij een ridderorde krijgt opgespeld).

Fie Hooijkaas (1906-2009)

Sophia Henriëtte Hooijkaas werd geboren te Boskoop op 27 mei 1906. Haar vader was daar predikant voor de Remonstrantse Kerk. Na het doorlopen van het gymnasium (studeren was onmogelijk vanwege het lage inkomen van haar vader) behaalde zij haar A-diploma in het Bergwegziekenhuis te Rotterdam op 5 juni 1930; de aantekening wijkverpleging op 12 september 1931; het diploma-B in Endegeest te Oegstgeest op 30 mei 1933 (zij werkte hier in Rhijnegeest, Half Rust, Arbeidstherapie en Onrust). Op 16 april 1934 behaalde zij de aantekening voor kraamverpleging.

Hooijkaas werkte in 1934 als wijkverpleegster voor *Het Groene Kruis* te Maastricht, maar werd in 1938-1939 benoemd tot directrice van het Sanatorium Koningsheide te Arnhem. Dit sanatorium was op 24 oktober 1936 officieel geopend en gevestigd op een ruim terrein aan de Koningsweg te Schaarsbergen bij Arnhem. Koningsheide was een klasse inrichting, bestemd voor lijdende aan psychosen en neurosen die zelf in hun verpleegkosten konden voorzien; deze mensen stelden er prijs op dat de inrichting hun eigen milieu zo goed mogelijk benaderde. Vanuit het sanatorium deden in 1940 voor het eerst leerlingen mee aan de overgangsexamens van de *Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie en Neurologie*; ongetwijfeld onder invloed van Hooijkaas. Helaas kreeg de geneesheer-directeur op 11 juli 1940 bericht, dat zijn paviljoen moest worden ontruimd ten behoeve van de *Luftwaffe* van de Duitse bezetter. Uiteindelijk moest hij in oktober 1940 met zijn patiënten en staf het terrein verlaten.

Hooijkaas kwam nu terecht in het algemeen ziekenhuis in de Gemeente Zeist. Per november 1945 werd ze door Hoofdinspecteur C. Banning aangetrokken als inspecteur, mede omdat ze actief lid was van de *Vereeniging voor Directrices en Adjunct-directrices* en dus tevens kon helpen bij het tot stand brengen van een Federatie tussen alle verenigingen die zich bezighielden met verpleegkundige deelbelangen. Formeel was het haar opdracht om vanuit de Geneeskundige Hoofdinspectie toe te zien op de vooropleiding, de opleiding, de eindexamens én de praktijk van het werk van algemene ziekenverpleegsters. Meteen na haar aanstelling stelde Hooijkaas haar collega's voor om al het financiële beleid ten aanzien van de verpleegopleidingen in één hand te brengen; dit voorstel opende hen de ogen voor de volstrekt irrationele ordening en verdeeldheid tussen de inservice opleidingen in inrichtingen versus die in algemene ziekenhuizen. Waarschijnlijk heeft Hooijkaas er zo toe bijgedragen dat de twee Inspecties in elkaar geschoven werden, in elk geval op punten waar ze te maken hadden met de Wet tot wettelijke bescherming van de diploma's in de verpleegkunde.

Hooijkaas bleef Inspecteur tot haar pensionering in 1971, met uitzondering van een verlof van twee jaar tussen 1955 en 1957, toen zij toestemming kreeg om voor de World Health Organization (WHO) als 'infirmière-conseil' voor de Turkse regering te werken. In 1965, bij het 100-jarig bestaan van de Inspectie, kreeg ze een ridderorde voor haar werk.

Vanuit haar functie had Hooijkaas qualitate qua zitting in vrijwel alle Commissies die vergaderden over de verpleegopleidingen, letterlijk vanaf de Commissie Persoonlijkheidsvorming van Muntendam (installatie 1951) tot aan de Commissie Hogere Beroeps Opleiding (Commissie Van Loon, installatie 1966) die uiteindelijk in 1969 adviseerde om de HBO Verpleegkunde te stichten. Daarbij stond zij op grond van haar B-diploma ook altijd op de bres voor de belangen van de psychiatrische verpleegkunde.

Hooijkaas stierf op 103-jarige leeftijd in een verpleeghuis te Den Haag d.d. 19 september 2009. In weerwil van haar enorme inzet voor de Nederlandse verpleegkunde gebeurde dit onder uiterst kommervolle omstandigheden, vanwege ondermaatse verpleging en verzorging.

Bronnen:

Borgerhoff Mulder, H.W. (1940). Verslag der Examen Commissie der Nederlandsche Vereeniging voor Psychiatrie en Neurologie over het tijdvak 15 november 1939 tot 15 november 1940. *Psychiatrische en Neurologische Bladen* 44, 645-647: 646.

W. van Gent (testamenteair executeur) in e-mail aan Cecile aan de Stegge.

Gesprekken met Jeltje Bijleveld (zelf ervaren verpleegkundige), een goede vriendin van Fie Hooijkaas, die haar vaak heeft bezocht in het verpleeghuis en tot op het hoogste niveau heeft gecorrespondeerd over de toestand waarin ze Fie aantrof, helaas zonder resultaat.

Stal, P.L. en S.H. Hooijkaas (1953). Rapport van de Commissie Persoonlijkheidsvorming, uitgebracht aan de Staatssecretarissen van Volksgezondheid en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. *Het Ziekenhuiswezen* 26, 81-84.

Stal, P.L. en S.H. Hooijkaas (1960). Voorlopige Verplegingsraad, Rapport ziekenverzorgster; Rapport basisdiploma verpleegster en Rapport Basisdiploma verpleger. In *Het Ziekenhuiswezen* 33(1), 1-29.

Wiegersma, S. (1960). 'Rapport III'. In Loon, P.C.J. van (1960). *Hogere Beroeps Opleidingen voor Verplegenden. Eindrapport van de Commissie Hogere Beroepsopleiding Verplegenden* (pp. 69-77). Leidschendam: Verslagen en Mededelingen Volksgezondheid nummer 24.

[www.tiemens.info/de bunker Diogenes van 3.Jagddivision](http://www.tiemens.info/de_bunker_Diogenes_van_3.Jagddivision)